

A Fővárosi Ítéltábla a Jákli Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Jákli Tibor ügyvéd) által képviselt felperes neve (**felperes címe**) felperesnek - a jogtanácsos által képviselt alperes neve (**alperes címe**) alperes ellenszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2013. július 3. napján meghozott 33.P.22.934/2011/23. számú ítélete ellen a felperes részéről 25. és 26. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 8 napon belül rójon le leletezés terhe mellett további 1.300.000 (egymillió-háromszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a közte és az alperesi bank között 2008. augusztus 18-án létrejött hitelszerződés a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint a jövőre nézve érvénytelen, mert az alperes nem tájékoztatta a szerződéskötéskor a devizahitel árfolyamkockázatáról, ezáltal a hitelszerződés az 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 203. § (6), (7) bekezdésében foglaltak megkerülésével kötöttet. Keresetet terjesztett elő továbbá az 1997. évi CXLI. törvény (Inyvtv.) 62. § (1) bekezdés b) pontja és a Ptk. 259. § (3) bekezdése alapján az iránt is, hogy a bíróság rendelje el a hitelszerződés biztosítékeként az ingatlanára bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjog törlését. Másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a hitelszerződés a Ptk. 312. § (1) bekezdése alapján a jövőre nézve megszűnt.

Előadta, hogy a hitelkeret terhére igénybe vett kölcsönt a különböző devizák kamatkülönbségeinek kihasználása céljából kötendő ügyletekhez használta fel az alperessel 2008. szeptember 17-én kötött többdevizás hitelszerződés keretében. Az utóbbi szerződés megkötésekor aláírta a kockázatfeltáró nyilatkozatot, de a Hpt. szabályai szerint nem ügyfelenként, hanem ügyletenként kell nyilatkozatot tenni. A hitelszerződés megkötése óta előre nem látható mértékű árfolyamváltozás következett be, melyről az alperes elmulasztotta tájékoztatni. A bank és az ügyfél kapcsolatában a Ptk.-t és az ott megjelölt jogkövetkezményeket kell a szerződés érvénytelenségére irányadónak tekinteni. Az árfolyamváltozás következtében oly mértékben megnöttek a havi fizetési kötelezettségei, hogy azoknak a futamidő végéig minden bizonnyal nem lesz képes eleget tenni, egyéni vállalkozói tevékenységéből ugyanis nem számíthat ekkora bevételre. Az alperes igényérvényesítése esetén a keretbiztosítéki jelzálogjoggal terhelt ingatlanra alapozott megélhetése is veszélybe kerül, ezért a szerződés megszűnésének megállapítása a jogai megóvása végett szükséges. Az alperes tudta, hogy a kamatnyereségből törleszti az első hitelszerződés alapján igénybe vett kölcsönt, ennek ellenére nem hosszabbította meg a többdevizás hitelszerződés hitelkeretét, mellyel nemcsak a Hpt. szabályait szegte meg, de az együttműködési kötelezettségét [Ptk. 4. § (1), (4) bekezdés] is megsértette.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a támadott szerződésnek nincs egyetlen olyan eleme sem, amely valamilyen jogszabályi rendelkezés megkerülését célozná. A kockázatfeltáró nyilatkozat elmulasztásához a 2010. évi CLVIII. törvény (PSZÁF törvény) 4. § (1) bekezdés c) pontja más jogkövetkezményt fűz, ezért a szerződés semmissége a Ptk. 200. § (1) bekezdése alapján nem állapítható meg. Az elkövetett jogsértéssel arányban nem álló jogkövetkezmény lenne, ha a bíróság úgy ítélné meg, hogy a szerződés érvénytelen. A felperes egyéni vállalkozóként piaci szereplő, így külön figyelmeztetés nélkül is tisztában kellett lennie a devizahitelben rejlő árfolyamkockázattal. A kockázatfeltáró nyilatkozat elmulasztása ilyen körülmények között nem tekinthető súlyos jogsértésnek. A svájci frank árfolyama már a szerződéskötés időpontjában emelkedő tendenciát mutatott, ezért ha a felperes úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, számolnia kellett volna az árfolyamváltozással. Érdekbeli lehetetlenülésről akkor lehetne szó, ha a szerződéskötést követően olyan előre nem látható körülmény következett volna be, amely miatt a szerződés teljesítésére csak rendkívüli nehézségek vagy aránytalan áldozat, megterhelés mellett lenne képes. Kellő gondosság mellett nem hagyhatta figyelmen kívül a gazdasági tényezők és a piaci viszonyok kisebb-nagyobb mérvű változásának lehetőségét. Az ebben rejlő gazdasági kockázat nem hárítható át, mivel a változásnak mindenki ki van téve.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000 forint jogtanácsosi munkadíjból álló perköltséget. Az elsőfokú ítélet indoklásában kifejtette: függetlenül attól, hogy a tájékoztatási kötelezettség megsértése érvénytelenségi vagy egyéb jogkövetkezményt von-e maga után, a felperes keresete azért nem alapos, mert esetében nem alkalmazható a Hpt. 203. § (6) bekezdése. A felperes a 2009. évi CXV. törvény 2. § (1) bekezdése értelmében gazdasági tevékenysége körében, egyéni vállalkozóként - és nem magánszemélyként - kötötte a szerződést, a jogszabály viszont lakossági ügyfelekkel kötött szerződések esetében írja elő a tájékoztatási kötelezettséget. A felperes névlegesen szabad felhasználású kölcsön nyújtására (forgóeszköz), ténylegesen devizakereskedésre irányuló szerződése nem tartozik a Hpt. 2. számú mellékletében felsorolt lakossági ügyletek közé. Az alperes ebből kifolyólag nem sérthetett jogszabályt. Amennyiben a tájékoztatási kötelezettséget előíró jogszabály vonatkozna a felperesre, abban az esetben sem kerülhetne sor az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására. E jogkövetkezmények ugyanis csak akkor alkalmazhatók, ha a törvény nem fűz más jogkövetkezményt a jogszabály megsértéséhez. A PSZÁF törvényben foglaltak szerint jogszabálysértés esetén a Felügyelet eljár az ellenőrzési jogkörében és megteszi a törvényben meghatározott intézkedéseket. Önmagában az, hogy valamely jogszabályi rendelkezés megsértése miatt a jogalkotó egy hatóság részére felügyeleti, intézkedési jogkört biztosít, nem zárja ki az érvénytelenség következményeinek alkalmazását. A Hpt. rendelkezéseinek összevetése és rendszertani értelmezése alapján azonban megállapítható, hogy a jogalkotó a törvény 213. §-ában kimerítően felsorolta a semmisségi okokat, ebből viszont az is következik, hogy nem fűződhetnek az érvénytelenség jogkövetkezményei a tájékoztatási kötelezettség elmaradásához. Az elsőfokú bíróság mindezek miatt nem találta megalapozottnak a semmisség megállapítására irányuló elsődleges kereseti kérelmet. A másodlagos kereset kapcsán megállapította, hogy a megállapítási kereset Pp. 123. § (1) bekezdésében foglalt feltételei fennállnak, mert a felperessel szemben érvényesíteni kívánt megtérítési igény mértéke a kért megállapítástól függhet. Nyomatékosan utalt ugyanakkor arra, hogy sem az érvénytelenségnek, sem a szerződés megszűnésének nincs olyan jogkövetkezménye, hogy ezáltal a kötelezett szabadul a kötelezettsége alól. A feleknek mindkét esetben el kell egymással számolniuk, a kapott kölcsönt az adósnak vissza kell fizetnie. Az érdekbeli lehetetlenülés kapcsán az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy a gazdasági viszonyokban a feleknek számolniuk kell tevékenységük

veszteségességével. A devizakereskedés mindig fokozott kockázatot hordoz magában. Az ilyen ügyletet kötő féltől elvárható, hogy tisztában legyen, veszteség is érheti az árfolyamok hátrányos változása esetén, illetve a veszteség lehetősége nem zárható ki. Az, aki az átlagosnál magasabb nyereség reményében olyan tőzsdei vagy pénzpiaci befektetéstípust választ, ahol az árfolyamok változása, ezzel együtt a nyereség vagy veszteség mértéke teljes biztonsággal előre meg nem jósolható folyamatok eredményeként áll elő, nem hivatkozhat arra, hogy a veszteség következtében a szerződés lehetetlenült. A devizaárfolyamok változása, mivel azzal már a szerződés megkötésekor számolni lehetett az általában elvárható gondosság mellett, nem tekinthető olyan előre nem látható körülménynek, amely a szerződés lehetetlenülését megalapozza. Önmagában az a körülmény, hogy a választott befektetéstípus nem hozta a várt nyereséget, illetve veszteségessé vált, továbbá a törlesztőrészei jelentősen megemelkedtek, nem ad lehetőséget a felperesnek arra, hogy a szerződés lehetetlenülésére hivatkozással a vele szerződő másik félre áthárítsa a saját gazdasági kockázatvállalását. A devizaárfolyamok változásának lehetőségével számolni lehetett, ezért a felperes másodlagos kereseti kérelme sem megalapozott. A kereseti kérelmek elutasítása folytán a keretbiztosítéki jelzálogjog törlésének sincs alapja.

Fellebbezésében a felperes elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset teljesítését, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem bizonyította a tényállást, mérlegelési jogkörében helytelen következtetéseket vont le, ezért ítélete törvénysértő és megalapozatlan. Az indoklásban foglaltak szerint az ítéleti tényállást a tanúvallomásokra alapította, de nem lehet tudni, mit mérlegelt és milyen következtetést vont le a kihallgatott két tanú vallomásából, azok ugyanis nem mondtak olyan konkrétumokat, melyek alátámasztották volna az alperes állítását, miszerint eleget tett tájékoztatási kötelezettségének. Mindenképpen szükséges lett volna a teljes tényállás tisztázásához a harmadik tanú kihallgatása is, azonban ismeretlen okok miatt erre az elsőfokú eljárás során nem került sor.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperes fellebbezése nem alapos.

A fellebbezésben foglaltakkal ellentétben nincs ok az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, mert a felperes a tárgyalás berekesztése előtt akként nyilatkozott, hogy nincs további bizonyítási indítványa (22. sorszámu jegyzőkönyv 5. oldal), a másodfokú eljárásban pedig a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet eredményes a bizonyítás lefolytatásának indítványozása. Megjegyzi az ítéltábla, hogy a per tárgyát képező hitelszerződés vonatkozásában az alperes nem tette vitássá a kockázatfeltáró nyilatkozat hiányát, így a Pp. 163. § (2) bekezdése alapján valónak lehetett elfogadni a felperes tényállítását. A bizonyítási eljárás kiegészítése tehát nem szükséges és nem is lehetséges, ezért nem indokolt az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (3) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezése.

A felperes két vagylagos kereseti kérelmet [Pp. 121. § (1) bekezdés e) pont] terjesztett elő arra hivatkozással, hogy az alperessel kötött 2008. augusztus 18-i hitelszerződés a Hpt. 203. § (6) bekezdésében foglaltakat kerülő ügylet, ezért semmis, illetve az előre nem látható pénzügyi válság folytán lehetetlenült. Az ítéltábla először is a vagylagos kérelmek ténybeli alapja vonatkozásában fennálló ellentmondásra mutat rá, mert amennyiben a 2008. szeptember 17-én kötött második hitelszerződés kapcsán megtörtént a kockázat

feltárása és az első hitelszerződés alapján folyósított kölcsönt a felperes a második szerződés keretében használta fel, az azt jelenti, hogy a kockázattal a kölcsön felhasználása előtt tisztában volt, ebből következően pedig nem érte és nem is érthette hátrány azzal összefüggésben, hogy kockázatot vállalt. Maga adta elő továbbá, hogy senki által nem volt előre látható a pénzügyi válság, márpedig ha ez így van, akkor arról nem is lehetett előzetesen tájékoztatást nyújtani. A felperes által a kereset alapjául előadott tények tehát nincsenek okozati összefüggésben a kockázatfeltárás hiányával.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemi döntésével egyetért, indokait az alábbiak szerint pontosítja.

Az érvénytelenségi keresetet illetően kiemeli, hogy a felperest azon az alapon, hogy egyéni vállalkozó, nem lehet az elsőfokú ítéletben kifejtett indokok mentén kivonni a kockázatfeltárás köréből, mert a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglalt rendelkezések fogyasztóvédelmi célt szolgálnak, a felperessel kötött szerződés pedig fogyasztói szerződés. Az elsőfokú bíróság arra helytállóan hivatkozott, hogy a Hpt. nem szól a kockázatfeltáró nyilatkozat hiányának jogkövetkezményéről. A Ptk. 1. § (1) bekezdésének utolsó fordulata szerint a Hpt.-t a Ptk. rendelkezéseire figyelemmel kell értelmezni, ezért a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása a Ptk. 318. § (1) bekezdése értelmében szerződésszegés, amely kártérítésre adhat alapot. A Ptk. 239/A. §-a alapján előterjesztett megállapítási kereset az ítéltábla álláspontja szerint is azért alaptalan, mert a kockázatfeltáró nyilatkozat hiánya nem érvénytelenségi ok.

A felperes által másodlagosan kért megállapítás nem kérhető önálló megállapítási keresetként, a Ptk. 239/A. §-a alapján ugyanis a fél a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenség) megállapítását kérheti anélkül, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását is kérné. A másodlagos kereseti kérelem előterjeszthetőségét ezért a Pp. 123. §-ában foglalt feltételekre figyelemmel kellett vizsgálni. Az ítéltábla e körben nem ért egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával, ugyanis nem áll fenn jogmegóvási szükséglet a felperes részéről, mert a megállapítási keresetben foglaltakra a vele szembeni követelés érvényesítése iránti perben védekezésként hivatkozhat. Az ítéltábla ezért csak megjegyzi, hogy a Ptk. 312. § (1) bekezdésében foglaltakból nem következik a tartozás megszűnése. A teljesítés lehetetlenné válása esetén a szerződés szűnik meg, mely esetben a Ptk. 319. § (2) bekezdése alapján a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak, de a szerződés előtt már nyújtott szolgáltatás szerződésszerű pénzbeli ellenértékét meg kell fizetni, amennyiben pedig a már teljesített pénzbeli szolgáltatásnak megfelelő ellenszolgáltatást a másik fél még nem teljesítette, a pénzbeli szolgáltatás visszajár.

A kifejtettek miatt egyrészt nincs szó a szerződés semmisségéről, másrészt az érvénytelenség jogkövetkezménye a semmisség megállapítása esetén nem volna ismert, azt ugyanis a felek peren kívül rendeznék. Nem lehet ezért helytálló, hogy a tartozás megszűnése folytán a keretbiztosítéki jelzálogjog is megszűnt.

A Fővárosi Ítéltábla mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az alperesnek a másodfokú eljárásban perköltsége nem merült fel, így arról rendelkezni nem kellett. A fellebbező felperes az 1990. évi XCIII. törvény 46. § (1) bekezdése szerint 2.500.000 forint összegű fellebbezési illetékből 1.200.000 forintot rótt le illetékbélyegben, ezért az ítéltábla a 73/A. § (3) bekezdése és a 74. § (2) bekezdése alapján felhívta a hiányzó illeték megfizetésére.

. Czukorné dr Farsang Judit s.k.  
a tanács elnöke

Dr. Magosi Szilvia s.k.  
előadó bíró

Dr. Benedek Szabolcs s.k.  
bíró

A kiadmány hitelével: